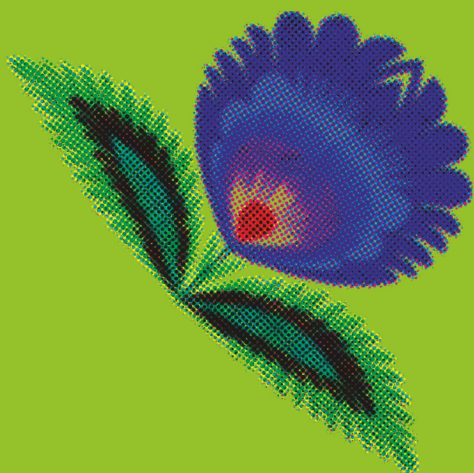

Struktura i uwarunkowania kapitału społecznego lokalnych grup działania

Elżbieta Psyk-Piotrowska, Katarzyna Zajda
Agnieszka Kretek-Kamińska, Danuta Walczak-Duraj

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

Struktura i uwarunkowania kapitału społecznego lokalnych grup działania

Elżbieta Psyk-Piotrowska, Katarzyna Zajda
Agnieszka Kretek-Kamińska, Danuta Walczak-Duraj

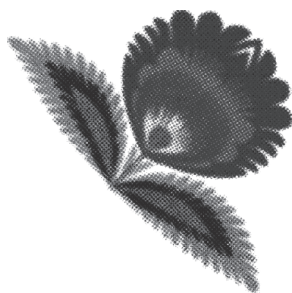

40 LAT
WYDAWNICTWA
UNIwersYTETU
ŁÓDZKIEGO

[Kup książkę](#)

Struktura i uwarunkowania kapitału społecznego lokalnych grup działania

Elżbieta Psyk-Piotrowska, Katarzyna Zajda
Agnieszka Kretek-Kamińska, Danuta Walczak-Duraj

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

ŁÓDŹ 2013

[Kup książkę](#)

Elżbieta Psyk-Piotrowska, Katarzyna Zajda – Katedra Socjologii Wsi i Miasta
Instytut Socjologii, Uniwersytet Łódzki, 90-214 Łódź, ul. Rewolucji 1905 r., nr 41

Agnieszka Kretek-Kamińska – Katedra Metod i Technik Badań Społecznych
Instytut Socjologii, Uniwersytet Łódzki, 90-214 Łódź, ul. Rewolucji 1905 r., nr 41

Danuta Walczak-Duraj – Katedra Socjologii Polityki i Moralności
Instytut Socjologii, Uniwersytet Łódzki, 90-214 Łódź, ul. Rewolucji 1905 r., nr 41

RECENZENT

Hanna Podedworna

REDAKTOR WYDAWNICTWA UL

Joanna Balcerak

SKŁAD I ŁAMANIE

Oficyna Wydawnicza Edytor.org

PROJEKT OKŁADKI

Łukasz Orzechowski

© Copyright by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2013

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. W.06140.13.0.K

ISBN (wersja drukowana) 978-83-7525-884-4

ISBN (ebook) 978-83-7969-319-1

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

90-131 Łódź, ul. Lindleya 8

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl

e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl

tel. (42) 665 58 63, faks (42) 665 58 62

[Kup książkę](#)

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	7
ROZDZIAŁ I. PODEJŚCIE LEADER W POLSCE W ŚWIELE ZAŁOŻEŃ BADAŃ WŁASNYCH.....	11
1.1. LEADER w Polsce u progu nowego okresu programowania – przegląd literatury przedmiotu.....	11
1.2. Założenia metodologiczne badań własnych.....	20
1.2.1. Podstawy teoretyczne podejmowanych badań.....	20
1.2.2. Założone cele i problematyka badania.....	27
1.2.3. Zastosowana metoda i wykorzystane techniki badawcze.....	32
1.2.4. Charakterystyka lokalnych grup działania oraz założenia dotyczące próby badawczej.....	36
ROZDZIAŁ II. CHARAKTERYSTYKA BADANEJ ZBIOROWOŚCI.....	47
2.1. Społeczno-demograficzne cechy respondentów a ich członkostwo w LGD.....	47
2.2. Aktywność polityczna badanych.....	54
ROZDZIAŁ III. STRUKTURA I POZIOM KAPITAŁU SPOŁECZNEGO LOKALNYCH GRUP DZIAŁANIA.....	66
3.1. Uwagi wstępne.....	66
3.2. Charakterystyka komponentów kapitału społecznego badanych LGD.....	67
3.3. Struktura i poziom kapitału społecznego LGD z wybranych województw – kon- kluzje.....	95
ROZDZIAŁ IV. UWARUNKOWANIA KAPITAŁU SPOŁECZNEGO LGD REPREZENTU- JĄCYCH WOJEWÓDZTWA, NA TERENIE KTÓRYCH FUNKCJONUJĄ NAJWIĘ- KSZE I NAJMNIEJSZE SIECI TEGO TYPU ORGANIZACJI.....	99
4.1. Charakterystyki społeczno-demograficzne członków wybranych LGD oraz akty- wność grup w zakresie realizacji projektów.....	100
4.2. Struktura kapitału społecznego wybranych LGD.....	107
4.3. Poziom aktywności gospodarczej na obszarze partnerstw terytorialnych a poziom kapitału społecznego LGD.....	111
4.3.1. Struktura gospodarstw rolnych obszaru partnerstw w 2010 r.....	113
4.3.2. Stopa bezrobocia na obszarze partnerstw w 2010 r.....	114
4.3.3. Liczba grup producentów rolnych (na obszarze partnerstw) w 2010 r.....	115
4.3.4. Liczba firm prowadzonych przez osoby fizyczne poza sektorem rolnym (na ob- szarze partnerstwa) w 2010 r.....	116
4.3.5. Poziom kapitału społecznego w LGD funkcjonujących na obszarach o róż- nym poziomie rozwoju gospodarczego.....	119

4.4. Poziom aktywności społecznej na obszarze partnerstw terytorialnych a poziom kapitału społecznego LGD.....	122
4.4.1. Liczba aktywnych KGW i innych tradycyjnych form współpracy mieszkańców wsi na obszarze partnerstw w 2010 r.....	123
4.4.2. Liczba funkcjonujących na obszarze partnerstw aktywnych organizacji pozarządowych nowego typu oraz stowarzyszeń zwykłych w 2010 r.....	124
4.4.3. Dynamika przyrostu lokalnych grup działania w województwie.....	126
4.5. Poziom współpracy międzysektorowej na obszarze partnerstw terytorialnych a poziom kapitału społecznego LGD.....	132
4.5.1. Przywództwo lokalne i autorytet władzy lokalnej.....	132
4.5.2. Różne wymiary współpracy międzysektorowej na obszarze partnerstwa.....	134
ROZDZIAŁ V. PODSUMOWANIE I WNIOSKI.....	139
BIBLIOGRAFIA.....	147
ANEKS.....	151
Spis tabel.....	151
Spis wykresów.....	152
Załączniki.....	153
RESEARCH OF THE SOCIAL CAPITAL OF LOCAL ACTION GROUPS – THE CONCEPT FOR RESEARCH, ANALYSIS AND CONCLUSIONS (Summary).....	181

WSTĘP

Książka jest pokłosiem kilkunastomiesięcznych badań i analiz socjologicznych, prowadzonych przez czteroosobowy zespół naukowy Instytutu Socjologii UŁ w ramach umowy nr 6996/B/H03/2011/40 o realizację projektu badawczego pt. *Struktura i uwarunkowania kapitału społecznego lokalnych grup działania*¹.

Problematyka kapitału społecznego zajmuje sporo miejsca w rozważaniach teoretycznych i analizach empirycznych, jednakże kompleksowe badania poziomu i struktury kapitału społecznego na obszarach wiejskich nie były podejmowane. Tymczasem poziom kapitału społecznego jest jednym z ważnych czynników warunkujących zrównoważony i wielofunkcyjny rozwój wsi europejskich, w tym polskich. Korzystanie z funduszy unijnych otwiera możliwość budowania i wzmacniania różnych form współdziałania mieszkańców obszarów wiejskich na rzecz rozwoju własnych układów lokalnych. Środki te stanowią uzupełnienie zasobów własnych, ale częstokroć podstawą uzyskania dostępu do nich jest lokalna inicjatywa i aktywność wspólnotowa mieszkańców obszarów wiejskich.

Korzystny wpływ na rozwój aktywności mieszkańców wsi przypisuje się podejściu LEADER. Wszystkie jego „edycje” w Polsce przyczyniły się do powstania i rozrastania się partnerstw terytorialnych pod nazwą lokalne grupy działania (LGD). I chociaż są to struktury stosunkowo młode, to oczekuje się wzrostu ich znaczenia dla rozwoju polskiej wsi. Czynnikiem ważącym, jak dalece działanie tych partnerstw będzie skuteczne nie tylko dla rozwoju lokalnego, lecz także dla aktywizacji społeczności wiejskich jest poziom ich kapitału społecznego. Stąd próba podjęcia badania socjologicznego dotyczącego poziomu, struktury oraz uwarunkowań tego kapitału (realizowanego w dwóch rodzajach województw Polski: o najmniejszej i największej liczbie sieci tych struktur, funkcjonujących w czasie realizacji schematu II Pilotażowego Programu LEADER+). Ponadto zamierzaliśmy stwierdzić, czy istnieją różnice w poziomie kapitału społecznego, w jego strukturze na obszarach charakteryzujących się większą i mniejszą ilością LGD, a jeśli tak, to czym można je wyjaśniać.

¹ Inspiracją do podjęcia tego tematu były wieloletnie zainteresowania tą problematyką Katarzyny Zajdy, która w tym obszarze przygotowała zarówno pracę magisterską jak i doktorską, opublikowaną pt. *Nowe formy kapitału społecznego wsi. Studium przypadku łódzkich lokalnych grup działania* (2011). Umowę nr 6996/B/H03/2011/40 zawarto 2 sierpnia 2011 r. pomiędzy Narodowym Centrum Nauki w Krakowie a Uniwersytetem Łódzkim.

Książka składa się z pięciu rozdziałów. W rozdziale pierwszym przedstawione są założenia metodologiczne badań własnych, poprzedzone przeglądem literatury przedmiotu. Wyodrębniono w niej cztery zakresy tematyczne, wokół których prowadzone są badania (najczęściej wycinkowe) związane z podejściem LEADER. Pierwszy dotyczy uwarunkowań procesu wdrażania tego podejścia na obszarach polskiej wsi, w drugim omówiono jego wpływ na sposób wykorzystania zasobów lokalnych wsi, a w trzecim – oddziaływanie na szerzej rozumiany rozwój społeczno-gospodarczy wsi. Czwartym zakresem problemowym, wyodrębnianym w literaturze, jest oddziaływanie podejścia LEADER na potencjał kapitału społecznego mieszkańców wsi.

W dalszej części rozdziału prezentowane są najważniejsze konkluzje (wynikające z badań polskich) ilustrujące cechy LGD oddziałujące na potencjał ich kapitału społecznego. Wnioski odnoszą się do wpływu procedur implementacyjnych podejścia LEADER na strukturę LGD i relacje pomiędzy członkami, a także cech strukturalnych LGD (liczebność członków, funkcjonowanie organów, zasięg działania partnerstw, stopień ich profesjonalizacji i ekonomizacji). Rozważania literaturowe kończy swoisty głos, ze strony autorek książki, w dyskusji na temat postulowanych zmian proceduralnych i kompetencyjnych LGD w nowym okresie programowania oraz potrzeby podjęcia bardziej kompleksowych badań związanych z implementacją podejścia LEADER w kontekście weryfikacji cech kapitału społecznego.

Podstawy teoretyczne podejmowanych badań rozpoczynają część prezentującą założenia metodologiczne badań własnych. Przyjęto w nich definicję kapitału społecznego autorstwa R. Putnama. W tej części pracy opisano wyniki najważniejszych polskich badań dotyczących kapitału społecznego, uwzględniając ich wnioski we własnym projekcie badawczym „Struktura i uwarunkowania kapitału społecznego lokalnych grup działania”.

W dalszej części rozdziału zaprezentowano cele i problematykę badania. Postawiono pięć hipotez badawczych. Dla zbadania poziomu i struktury kapitału społecznego lokalnych grup działania określono zmienne trzech komponentów kapitału: zaufania członków LGD, podzielanych przez nich norm i wartości oraz sieci współpracy. Wyróżniono też zmienne składające się na społeczno-gospodarcze uwarunkowania obszarów, na których funkcjonują partnerstwa. Założenia metodologiczne dopełnia opis metody i technik badawczych, a zamyka charakterystyka LGD i założenia dotyczące próby badawczej.

Rozdział II obejmuje charakterystykę badanej zbiorowości, zarówno opis społeczno-demograficznych cech respondentów, ich członkostwa w LGD, jak i aktywności politycznej. Jest to pełny opis z punktu widzenia wymienionych cech całej zbiorowości respondentów (573 osób) z sześciu województw kraju.

W rozdziale III zawarta jest prezentacja danych dotyczących struktury kapitału społecznego lokalnych grup działania, z uwzględnieniem jego różnych aspektów. Scharakteryzowano i ujęto w indeksy składowe komponentów kapitału społecznego badanych LGD oraz oszacowano jego poziom jako pewnej całości,

złożonej z wyróżnionych komponentów. Za empiryczne wskaźniki kapitału społecznego uznano zmienne stosunkowo najsilniej ze sobą skorelowane w ramach każdego z komponentów. Indeksy wyrażające wartości poszczególnych składowych każdego z komponentów poddano transformacji, sprowadzając indeks każdej składowej komponentu do postaci trzypunktowej (0–2), gdzie 2 oznacza najwyższą wartość. Suma wartości poszczególnych składowych dawała syntetyczną wartość każdego komponentu jako całości (0–6). Wyniki przeprowadzonych analiz pozwoliły scharakteryzować strukturę i oszacować poziom kapitału społecznego lokalnych grup działania z terenu sześciu województw Polski, były podstawą częściowej confirmacji dwóch z pięciu hipotez (1. Kapitał społeczny LGD ma cechy kapitału zdekomponowanego, 2. Najniższym jego poziomem cechuje się sieć sieci).

Rozdział IV poświęcony jest charakterystyce wybranych czynników potencjalnie warunkujących kapitał społeczny lokalnych grup działania. Wśród nich wyróżniono gospodarcze, społeczne oraz te związane z kondycją współpracy sektora publicznego, społecznego i gospodarczego na obszarze partnerstw. Rozdział ten oparty jest przede wszystkim o dane zastane, które nie do końca spełniły oczekiwania badaczek. W związku z tym konieczne było ich rekodowanie według innych kryteriów niż wcześniej ustalone (podział na obszary o większej i mniejszej ilości sieci LGD).

Wnioski zawarte w rozdziale V zamykają część merytoryczną książki.

Wnosi ona istotny wkład w problematykę budowy kapitału społecznego na obszarach wiejskich. Spostrzeżenia i wnioski poczynione w oparciu o wyniki intensywnych i trudnych w realizacji badań naszego zespołu pozwalają na dalsze refleksje na temat szans na lokalne, oddolne inicjatywy społeczne, na decyzyjność mieszkańców wsi w rozwiązywaniu spraw, które przyczyniają się do rozwoju lokalnego (dokonywanego według zasad rozwoju zrównoważonego). Odnoszą się one również do możliwych do zastosowania udoskonaleń we wdrażaniu podejścia LEADER w Polsce.

Wyrażam szczerze podziękowania członkiniom zespołu, a szczególnie dr Katarzynie Zajdzie za ogromny wkład w proces konceptualizacji projektu i realizacji badań terenowych oraz mgr Agnieszce Kretek-Kamińskiej, która dokonała mrowczej pracy w zakresie opracowania statystycznego zgromadzonego materiału, udzielała cennych uwag w zakresie rozwiązań metodologicznych problemów i pomagała w interpretacji zaskakujących czasem wyników. Podziękowanie należy się także obecnej doktorantce (która w trakcie badań była moją magistrantką), mgr Ewelinie Dzikowskiej, za systematyczną i solidną pomoc administracyjną.

Elżbieta Psyk-Piotrowska, kierownik projektu

ROZDZIAŁ I

PODEJŚCIE LEADER W POLSCE W ŚWIECIE ZAŁOŻEŃ BADAŃ WŁASNYCH

1.1. LEADER w Polsce u progu nowego okresu programowania – przegląd literatury przedmiotu

Losy wdrażania podejścia LEADER w Polsce śledzi wielu badaczy. Doświadczenia w zakresie implementacji jego założeń (przez wybrane partnerstwa oraz kraje członkowskie UE) omawiano w literaturze już przed akcesją [por. Grochowska, Płonka 2002, Klepacka 2003]. Uwypuklano zalety podejścia, jego korzystne oddziaływanie na rozwój wiejskich społeczności. Jak pisze M. Wieruszewska: „LEADER, wdrażany od początku członkostwa Polski w Unii Europejskiej, przyzwyczaił komentatorów do pozytywnych ocen, uznano go bowiem niemal jednogłośnie za wielki sukces. Rzeczywiście przekonanie o celowości inicjatywy nie budzi wątpliwości, natomiast otwarta zostaje kwestia realizacji programu w warunkach polskiej wsi”¹ [2011: 34].

Studiując literaturę przedmiotu, można wyróżnić (co najmniej) cztery problemy inspirujące do podejmowania badań dotyczących tego podejścia. Pierwszy stanowią uwarunkowania jego wdrażania. Już w 2006 r. (a więc w pierwszym roku wdrażania PPL+) poruszano kwestię specyfiki wiejskiego sektora NGO i jej konsekwencje dla zaangażowania organizacji pozarządowych w proces tworzenia LGD. Podnoszono problem postaw przedsiębiorców i ich niewielkiego zainteresowania inicjatywami, które nie przynoszą zysku finansowego. Wskazywano na trudne relacje pomiędzy nimi a władzami lokalnymi. Rozważano skutki niskiego poziomu

¹ R. Kamiński, komentując pierwszy etap realizacji podejścia w Polsce, przytacza opinię jednego z ekspertów pracujących w Brukseli, który stwierdził: „Jeśli chodzi o LEADER-a – to dziś nie wypada być przeciw. Wszelkie studia i oceny wskazują, że program ten przyniósł same pozytywne. Politycznie «innocent» byłoby kontestowanie zasad LEADER-a – także i dla nas ważne jest bottom-up, territorial approach, networking, innovation, multisectoral approach itp.” [Kamiński 2008: 110–111].

zaufania społecznego mieszkańców wsi dla procesu tworzenia partnerstw terytorialnych [Hanke 2006, Hanke, Psyk-Piotrowska 2006, Furmankiewicz 2006]. W kolejnych latach prowadzono badania nad związkiem aktywności społecznej mieszkańców wsi a ich zaangażowaniem w proces tworzenia partnerstw terytorialnych. R. Śpiewak, analizując cechy wszystkich gmin wchodzących w skład partnerstw w PPL+, stwierdziła zależność między aktywnością ich mieszkańców (mierzoną frekwencją w wyborach prezydenckich, średnią liczbą organizacji pozarządowych oraz średnią liczbą OSP), a powstaniem LGD [Śpiewak 2009: 74–78]. Podobną zależność (w odniesieniu do Dolnego Śląska) zauważyli M. Furmankiewicz i K. Janc² (posługując się zmienną: średnia liczba organizacji pozarządowych) [2011: 116]. M. Halamska (uwzględniając w badaniach takie zmienne, jak: liczba organizacji i stowarzyszeń pozarządowych, frekwencja w wyborach do Sejmu, frekwencja w wyborach samorządowych, kwota uzyskana w ramach akcji WOŚP) wykazała, że na obszarze województwa łódzkiego taki związek nie zachodzi, a powstawanie LGD jest (w tym przypadku) raczej przedsięwzięciem niewielkich grup liderów, a nie efektem mobilizacji wiejskich społeczności³ [2009: 15, 21].

Drugi problem podejmowany w polskich badaniach dotyczy wpływu podejścia LEADER na sposób (trajektorię) wykorzystania zasobów lokalnych wsi. S. Michalska i K. Zajda (prowadząc badania na obszarze dwóch LGD) podkreśliły infrastrukturalny wymiar projektów realizowanych za pomocą osi LEADER. Wskazały, że w okresie 2007–2013 rolą tych partnerstw jest raczej walka z deficytami wyposażenia wsi (przykład chodników, placów zabaw, doposażenia organizacji pozarządowych w stroje i instrumenty muzyczne), a nie działanie na rzecz innowacyjnego wykorzystania lokalnych zasobów [2011].

Trzecim z podejmowanych problemów badawczych jest wpływ LEADER-a na społeczno-gospodarczy rozwój wsi. Tu stawia się dwa pytania:

1) Czy jest on wdrażany, przede wszystkim na obszarach bardziej zasobnych w różne kapitały (ekonomiczny, ludzki i społeczny), a jeśli tak, czy jego wdrażanie będzie pogłębiało (czy niwelowało) zróżnicowanie polskiej wsi? R. Śpiewak zauważa, że w PPL+ brały udział głównie gminy o przeciętnych wskaźnikach rozwoju gospodarczego⁴, ale jednocześnie podkreśla, iż: „Bez dalszych, pogłębionych i bardziej szczegółowych badań nie jest uprawnione jednoznaczne orzeczenie, że programem w mniejszym stopniu są zainteresowane gminy najslabiej rozwinięte pod względem społeczno-gospodarczym” [2009: 74–83];

² W przypadku gmin, które weszły w skład LGD aktywność w organizacjach pozarządowych była wyższa niż w pozostałych (tj. tych, które były uprawnione do wdrożenia podejścia LEADER, ale w okresie PPL+ nie skorzystały z możliwości jego wdrożenia) [Furmankiewicz, Janc 2011: 1–16].

³ Autorka sformułowała wnioski, korzystając z badań przeprowadzonych na obszarze województw łódzkiego przez P. Starostę i M. Frykowskiego.

⁴ Wnioski zostały sformułowane przy wykorzystaniu typologii społeczno-gospodarczego rozwoju gmin autorstwa A. Rosnera [Śpiewak 2009: 81–82].

2) Czy i w jaki sposób podejście LEADER oddziałuje na rozwój wiejskiej przedsiębiorczości? M. Furmankiewicz i K. Janc (na obszarze Dolnego Śląska) zauważyli wpływ PPL+ na tworzenie produktów lokalnych. Konsekwencją ich rejestracji był wzrost dochodów z ich sprzedaży [2011: 119–120]. K. Zajda (analizując wybrane przykłady LGD z województwa łódzkiego) uwypukliła z kolei problemy związane z definiowaniem i wdrażaniem innowacji przez te organizacje oraz przedsiębiorców (korzystających ze wsparcia w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”) [Zajda, Dzikowska 2012, Zajda 2013].

Ostatni z ważnych problemów poruszanych przez polskich badaczy, w związku z realizacją podejścia LEADER, dotyczy jego oddziaływania na potencjał kapitału społecznego mieszkańców wsi, czy (w węższym zakresie) potencjał współpracy reprezentantów trzech sektorów (wchodzących w skład lokalnych grup działania). Celem niniejszego opracowania jest zwrócenie uwagi na zawarte w pracach konkluzje, które dotyczą cech LGD oddziałujących na potencjał ich kapitału społecznego. W szczególności będą do nich należeć zagadnienia: 1) wpływu procedur implementacji podejścia LEADER na strukturę LGD oraz relacje między ich członkami (w tym problem municypalizacji czy kolonizacji tych organizacji przez władze lokalne); 2) cech strukturalnych LGD związanych z: a) ich wielkością (liczba członków), b) funkcjonowaniem kluczowych organów: zarządu, rady oraz biura (komórki organizacyjnej), c) granicami terytorium, które obejmują wsparciem, d) stopniem ich profesjonalizacji i ekonomizacji. W analizie nie będą poruszone szczegółowe kwestie dotyczące różnorodnych definicji kapitału społecznego (uwagi o możliwych jego konceptualizacjach czytelnik odnajdzie w części metodologicznej pracy).

Nie przypominając zbyt wielu szczegółów (opisywanych wielokrotnie w literaturze) związanych z zasadami realizacji Pilotażowego Programu LEADER+ [Kamiński, Kwatera 2005, Futymski, Kamiński 2008, Knieć, Hałasiewicz 2008, Hanke, Psyk-Piotrowska 2009, Żolik 2010] oraz osi 4 PROW 2007–2013 [Hałamska, Michalska, Śpiewak 2010, Zajda 2011a], należy zwrócić uwagę na kwestie proceduralne, istotne dla struktury lokalnych grup działania i relacji między ich członkami.

Pierwszą z nich jest sposób finansowania schematu I PPL+. Jego beneficjentem mogły zostać organizacje pozarządowe i samorządy gmin. Podmiot aplikujący o wsparcie (zgodnie z zasadą refinansowania) był zobligowany do zabezpieczenia środków na jego realizację. Niski potencjał finansowy wiejskich NGO można traktować jako jedną ze zmiennych wyjaśniających dużą aktywność jednostek samorządu terytorialnego w zakresie składania wniosków do FAPA (na 249 wniosków 153 pochodziło z sektora publicznego⁵) [Borek i in. 2006: 42, Hałamska, Michalska, Śpiewak 2010: 107]. W czasie wdrażania schematu II (gdzie aplikującym o wsparcie były już LGD) to samorządy najczęściej poręczały kredyty tym nowo powstałym organizacjom.

⁵ Podpisano 178 umów, z czego zrealizowano 167.

ROZDZIAŁ II

CHARAKTERYSTYKA BADANEJ ZBIOROWOŚCI

2.1. Społeczno-demograficzne cechy respondentów a ich członkostwo w LGD

Analizą objęto wypowiedzi 573 badanych członków LGD z 6 województw. W próbie najliczniej reprezentowani byli członkowie organizacji ulokowanych na obszarze Małopolski, Podkarpacia oraz Wielkopolski. Respondentów z pozostałych województw było mniej (zwłaszcza z woj. lubuskiego) [por. tabela 8].

Tabela 8. Respondenci według województw

Województwa	Liczebność respondentów	Procent respondentów
wielkopolskie	104	18,2
podkarpackie	183	31,9
lubuskie	25	4,4
opolskie	52	9,1
zachodniopomorskie	26	4,5
małopolskie	183	31,9
Ogółem	573	100,0

Źródło: opracowanie własne.

W próbie znalazło się najwięcej przedstawicieli sektora społecznego, najmniej zaś z sektora gospodarczego [tabela 9]. W literaturze przedmiotu wskazuje się (por. rozdział I), że przedsiębiorcy w LGD partycypują w mniejszym zakresie niż przedstawiciele sektora społecznego i publicznego. Często są ich członkami tylko formalnie, rzadziej uczęszczają nawet na walne zebrania osób zrzeszonych w tych organizacjach (odbywające się raz lub dwa razy do roku). Mniejszy udział przedstawicieli sektora gospodarczego w zbiorowości badanej zdaje się potwierdzać ich słabą aktywność. Ponadto ci respondenci najrzadziej (na tle pozostałych)